

Vodník a temné stránky lidské duše

MUZEJNÍ

KUKÁTKO

Horké dny právě započatého léta už mnohé z nás přiměly k prvnímu letošnímu koupání. S plošným rozšířením bazénů a koupališť se vytratily i lidové poučky varující před koupáním v leknínem porostlých vodách (navíc by jsme vody s volně rostoucí zákonem chráněnou nymphaeou těžko hledali), kde číhá vodník. Vodník tedy zůstává především hrdinou bájí a pohádek, ale i nositelem psychologických konceptů moderního výtvarného umění. Pro malíře totiž nebyl vždy jen motivem k ilustracím literárních děl, ale i symbolem pro zobrazení nevědomí, s nímž se setkáváme hlavně na přelomu 19. a 20. století, kdy je symbolika a psychologie jedním ze zásadních témat moderní české malby.

Motiv hasrmana provází například dílo malíře, grafika a

VODNÍK. Ilustrace k Erbenově Kytici, kresba barevnými tužkami. Sbírnka Muzea regionu Valašsko. Foto: Jožka Baruch

pedagoga Hanuše Schwaigera. Česající se vodník sedící na vrbě u břehu lekniny posetého

rybníka z malby z roku 1886 se stal i námětem pro gobelín, s nímž můžete setkat i v expo-

zici v zámku Kinských ve Valašském Meziříčí. Uhrančivý pohled vyboulených očí známe i z démonických figur vodníků v díle Jaroslava Panušky, Josefa Váchala a dalších představitelů symbolismu, jejichž dílo odkazuje k temným stránkám lidské duše. Ostatně vodník byl podle jedné z legend, popularizované v českém prostředí právě na přelomu 19. a 20. století, potrestaným andělem, kterého údajně Bůh svrhnul do vody.

Většina z nás ale vnímá vodníka jako bytost pohádkovou a v tomto umírněnějším pojetí jej máme spojeného především s ilustracemi Josefa Lady. Postava vodníka je v české kresbě a grafice často vázána také k Erbenově baladě se souboru Kytice. K celé řadě výtvarníků, kteří se Erbenovým dílem inspirovali, patří i malíř a grafik Jožka Baruch. O tom, jak vypadá vodník v jeho pojetí, se můžete přesvědčit do poloviny září v zámku Kinských ve Valašském Meziříčí, kde je Baruchovu věnována komorní výstava.

Kamila Valoušková,
historik umění, MRV